EL POU de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Cultura | Ramon Aran | Actualitzat el 26/04/2015 a les 16:25

El pintor ?impertorbable' ja té estàtua

REPORTATGE-CULTURA. Ara que fa una dÃ¨cada de la mort de Josep Vila Closes (1921-2005), manresÃ ilÂ·lustre i pintor d'extensa produccIÃ³, guardonat al final de la seva vida amb la medalla d'or de la ciutat (2001) i el premi Bages de Cultura (2003), la famÃ-lia Vila-Roca n'ha volgut fer memÃ²ria perquÃ¨ la ciutat no perdi un dels exemples paradigmÃ tics que la llibertat es podia trobar en temps difÃ-cils si hom hi posava molta tossuderia. L'art com a sÃ-mbol del combat per la cultura i la llibertat d'expressiÃ³. Hem parlat amb la seva viuda Teresa, dues de les filles (Margot i Roser) i dos amics (els pintors Josep Maria MassegÃº i Jaume Casacuberta) que ens el recorden.

"L'impertorbable", es llegeix a l'entrada de Josep Vila Closes a la segona edició del diccionari *Art a Manresa: segles XIX i XX* (1983), de Joan Vilaró. Una manera enigmàtica de qualificar el que segurament ha estat la punta de llança d'una copiosa generació de pintors manresans, la del segle XX, hereva de les ensenyances de mestres com Evarist Basiana, Alfred Figueras o Josep Mestres Cabanes. Però per què "l'impertorbable"? Un pot pensar que li ho deia perquè la seva obra és una ofrena a la serenitat contemplativa: el goig per al paisatge, una aspiració que res no ha de pertorbar. Però no: era una qüestió de caràcter: "Amb algunes coses anava a pinyó fix", aclareix Roser Vila, una de les tres filles (amb Margot i Isabel). Era difícil que alguna cosa el fes canviar d'opinió: "No hi havia qui el tombés. Quan li deien 'vols dir?', ell deia 'i tant! Res, res. Ja pots anar dient, ja...'", recorda la seva muller. Malgrat ser del morro fort, que en algunes coses li va donar l'energia necessària per mantenir-se resistent durant tot el règim, la Roser també en destaca l'ardiment amb què defensava aquell que l'aconseguia convèncer: "Si una cosa li discutien i el convencien, llavors n'era el defensor més gran. Sobretot, en temes ideològics". "El pintor de la barba", l'anomenaven. La manera més gràfica d'identificar-lo en una fotografia amb els seus companys pintors coetanis. Era l'únic que en el franquisme inicial, el més falangista, duia una barba poblada. Els altres, ni un pèl. Tota una provocació constant a un règim obcecat en les aparences del bon cristià. És curiós que només se l'hagués treta per casar-se amb Teresa Roca el 1950.

Isabel, Margot, Roser i Teresa, sostenint el quadre en què es veu l'olivar de Vila Closes, al seu taller. Foto: **R.A.**

Després de deu anys del seu traspàs, era el moment de recordar-lo. La família --la seva dona Teresa Roca i els cinc fills (Margot, Roser, Isabel, Cesc i Pep)-- han materialitzat un dels desitjos somorts del seu marit i pare, respectivament: el llibre que aplegués una part de l'extensa obra. A hores d'ara, la família, que va fer una crida a tothom qui tingués un quadre de Vila Closes que els n'informés, ha comptabilitzat en més de 5.000 peces la producció del pintor. I es veu que cada dia els arriben tres o quatre quadres més --reproduïts fotogràficament-- pel correu electrònic. Algunes d'aquestes peces, confessa Margot Vila, que des del 1994 que cataloga meticulosament l'obra del pare, no les havien vistes mai. "El que és més maco és que la gent se'ls estima. Fan l'esforç de fer-ne les fotos. Te n'explica la història i l'orgull que tenen a casa seva per tenir el quadre", afirma Roser amb un punt d'emoció. El llibre, que és una síntesi biogràfica i un recull antològic i panoràmic de l'obra del pintor, es titula *Vila Closes: Un home i un artista lliure* (Zenobita). L'estudi biogràfic ha anat a càrrec de l'historiador Francesc Comas i l'estètic, a càrrec de l'historiador de l'art i professor de la Salle, Pere Sobrerroca. El llibre incorpora tres pròlegs que la família considera molt interessants (de les manresanes Pilar Parcerisas i Rosa Vives i del també historiador de l'art Daniel Giralt-Miracle).

. Foto: ***R.A.***

Sobrerroca, Comas, Parcerisas i Roser Vila en la presentació del llibre a l'Auditori de la Plana de l'Om

Un pintor postimpressionista?

El llibre es va presentar a l'EspaiPlana de l'Om el 24 de març i Sobrerroca i Parcerisas hi van defensar amb contundència que calia situar l'obra de Vila en "l'escola catalana" de pintors postimpressionistes. Un pintor força més jove que Vila, Josep Maria Massegú (1942), però gran amic seu, no hi està d'acord: "El postimpressionisme el van crear uns artistes universals a qui no va satisfer prou l'impressionisme (Van Gogh, Cézanne, Gauguin). Ja ho diu la paraula: és una impressió només, no vol anar més endins. Així com a en Vila el va satisfer sempre, a ells no. L'impressionisme té una certa superficialitat, és una impressió del paisatge. És una visió d'una hora i mitja o dues del paisatge. El postimpressionisme, no". Per Massegú, el postimpressionisme acaba el quadre amb una càrrega intel·lectual, racional, que pretén superar l'aparença de la impressió, cosa que a Vila Closes ja li anava bé: "Ell es va situar en l'impressionisme i no se'n va moure, no pas perquè no tingués condicions", rebla. De fet, Roser Vila, que ha heretat el gust del pare per l'art i que es va llicenciar de gran en Belles Arts, reconeix que és difícil enquadrar l'obra del seu pare en una sola etiqueta perquè --tal com afirmen ella i la seva germana Margot-- Vila té diverses menes d'obres des de l'inici fins al final de la seva obra. Ara, per a Massegú ell es va mantenir constant en l'impressionisme, que l'amic pintor --i un dels integrants amb Vila del Grup dels 13-- qualifica de "moderat": "A ell li va anar bé des dels inicis i no va canviar mai. De la tecnologia, dels mòbils i dels ordinadors, cadascú n'ha d'agafar el que en tingui necessitat. En Vila va agafar aquesta tècnica i no va ser un home que es llancés a experiments estranys". I quina era la seva necessitat? Per què pintava? I sobretot, per què pintava tants paisatges? Era perquè allà hi trobava els colors més rics? "No. La tècnica li servia per aproximar-se al paisatge. Tot i que va fer algun retrat i algun bodegó, era un paisatgista. Li agradava la llum, la natura i treballar a plein air *", explica Massegú. Un altre company de batalles com el pintor Jaume Casacuberta (1932), també del Grup dels 13, està d'acord amb el judici de Massegú. Potser hi estaria d'acord Teresa Roca, que durant força anys el va ajudar a pintar etiquetes als vespres per a Perramon i Badia: "De complicar coses i buscar coses... no, no". La seva era una pintura que no s'havia de retòrcer, tal com els havia ensenyat Evarist Basiana. Pintava paisatges perquè l'enamoraven, però també per un reclam patriòtic que la filla Roser sintetitza amb unes paraules que atribueix al pare: "Vull mostrar la meva terra, vull mostrar la meva gent, vull estar en pau".*

Jaume Casacuberta, sostenint dues pintures de Vila Closes que es guardaven al Cercle Artístic. *Foto:* ***R.A.***

D'anècdotes seves, els que el van tractar en poden explicar un fotimer. Des de la venda de faixes per la fira de la ciutat, durant la qual cridava "feixistes, compreu faixes!", fins a l'enviament d'una carta a Franco perquè el museu estava tancat. El 25 d'aquest mes es va inaugurar l'escultura al parc que duu el seu nom encarregada per la família a Ramon Oms. En l'obra, el pintor emergeix d'una roca, un ésser lligat amb la terra. Està col·locada mirant la gent, d'esquena al parc. Els que vulguin gaudir la primera gran mostra antològica i panoràmica de la seva obra, ho podran fer a l'agost, en què, per la festa major, i amb el suport del Cercle Artístic, la família oferirà una selecció a la sala gran del Casino, fins al novembre, si la família concreta les visites escolars amb l'Ajuntament. Més enllà de l'obra, que encara resta per acabar de valorar i catalogar, el de Vila Closes és un exemple d'artista sacrificat per a la societat, la família i el país. Un sacrifici que posa l'art al mig de plaça. El seu ideal. I com va dir Roser Vila, a la Plana de l'Om, "que després d'en Vila, en vinguin molts més". ¿Com pot ser que la ciutat no faci ni cas d'una generació esplèndida d'un centenar de pintors del segle XX que van salvar alguna cosa més que el seu ego artístic?

SussiG

Escultura de l'artista, obra de Ramon Oms, inauguarada el dissabte 25 d'abril. *Foto:*